VNS 7/2017 vp Valtioneuvoston selonteko keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta vuoteen 2030

Janne Peljo
18.10.2017

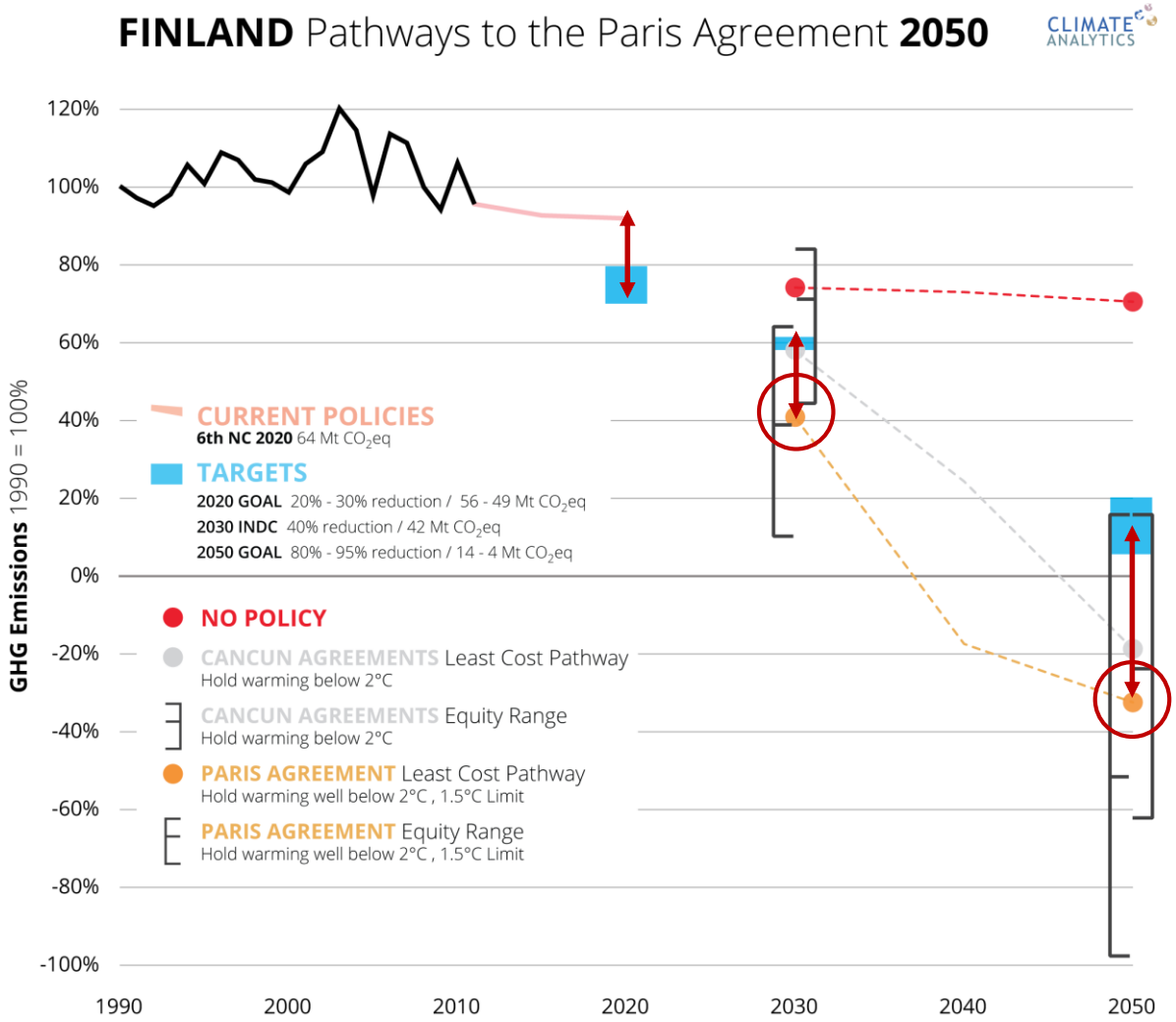
SITRA

Sitran lausunto: VNS 7/2017 vp Valtioneuvoston selonteko keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta vuoteen 2030

1. Pariisin ilmastosopimus edellyttää ripeämpiä päästövähennyksiä; suunnitelma perustuu tavoitteisiin jotka eivät ole linjassa Pariisin sopimuksen kanssa.
2. Kiertotalouden avulla päästövähennyksiä voidaan saavuttaa tehokkaasti
3. Kansalaisille parempi arki ja pienemmät päästöt
4. Liikenteen päästöjen vähentäminen keskeistä, biopolttoainepainotus on riskipitoinen strategia
5. Energiatehokkuus ja energiansäästö politiikkatoimien keskiöön
6. Taloudelliset ohjauskeinot pitäisi valjastaa voimakkaammin päästövähennysten edistämiseen, minimoiden niiden hidastavat vaikutukset

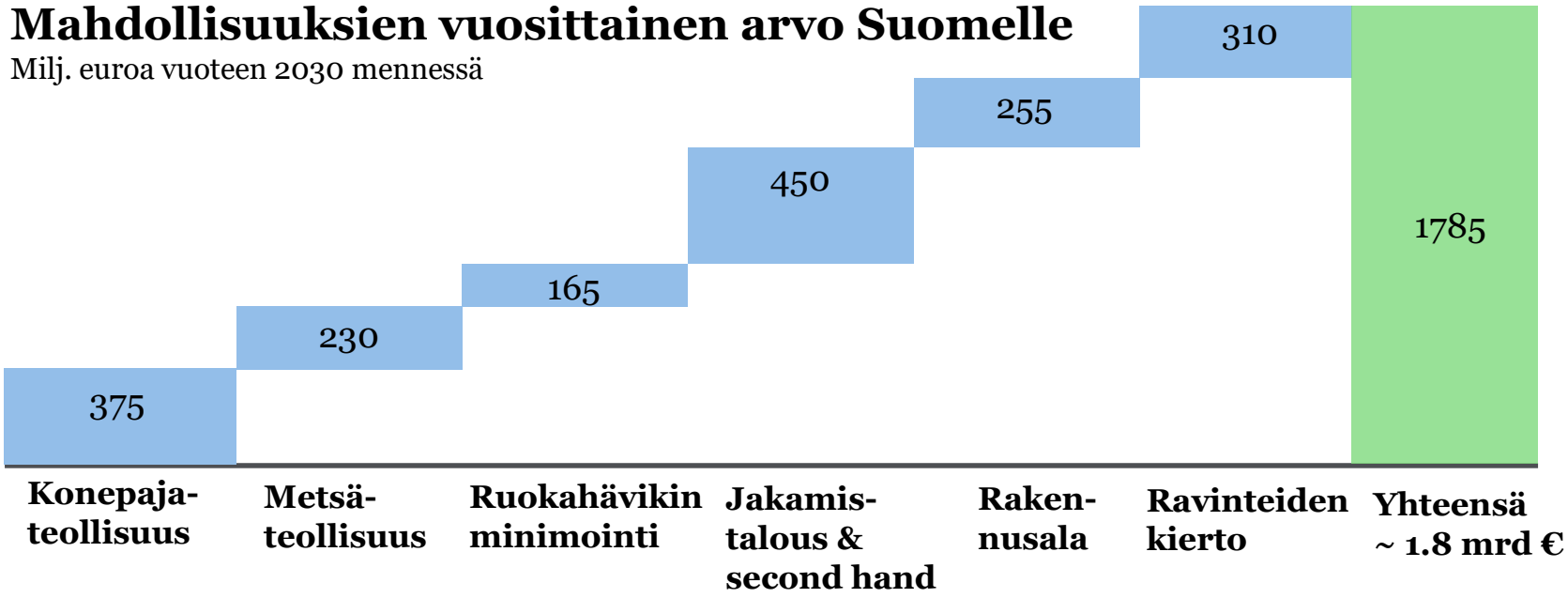
Suomen (ja EU:n) tavoitteet riittämättömiä Pariisin sopimuksen tavoitteisiin nähden

- Taloudellisessa skenaariossa päästövähennysten tulisi olla -60% vuonna 2030 ja -130% vuonna 2050.
- Oikeudenmukaisessa skenaariossa -60% vuonna 2030 ja -150% vuonna 2050.
- Mitä vähemmän päästöjä vähennetään nyt, sitä enemmän niitä täytyy vähentää tulevaisuudessa ja sitä suuremmat ovat kustannukset

Lähde: Sitra&Climate Analytics: What does the Paris Climate Agreement mean for Finland and the European Union? (2016)

Kiertotalouden avulla päästövähennyksiä voidaan saavuttaa tehokkaasti

- Kiertotaloudella merkittävä potentiaali sekä taloudellisesti että päästöjen vähentämisessä
- Kiertotalouden potentiaali Suomelle on vain viidellä helposti toteutettavalla toimenpiteellä n. 2-3 miljardia euroa vuosittain 2030 mennessä
- Kokonaispotentiaali EU:n alueella on 2030 mennessä 1 800 miljardia euroa

Lähteet: Sitra: *Kiertotalouden mahdollisuudet Suomelle* (2014) ja *Ravinteiden kierron taloudellinen arvo ja mahdollisuudet Suomelle* (2015).
Ellen MacArthur Foundation: *Growth within: A circular economy vision for a competitive Europe* (2015).

Sitran lausunto: VNS 7/2017 vp Valtioneuvoston selonteko keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta vuoteen 2030

1. Pariisin ilmastosopimus edellyttää ripeämpiä päästövähennyksiä; suunnitelma perustuu tavoitteisiin jotka eivät ole linjassa Pariisin ilmastosopimuksen kanssa.
2. Taloudelliset ohjauskeinot pitäisi valjastaa voimakkaammin päästövähennysten edistämiseen, minimoiden niiden hidastavat vaikutukset
3. Kiertotalouden avulla päästövähennyksiä voidaan saavuttaa tehokkaasti
4. Liikenteen päästöjen vähentäminen keskeistä, biopolttoainepainotus on riskipitoinen strategia
5. Energiatehokkuus ja energiansäästö politiikkatoimien keskiöön
6. Kansalaisille parempi arki ja pienemmät päästöt

Kansalaisille parempi arki ja pienemmät päästöt

- Sitran mielestä on hyvä, että kansalaisten rooli päästöjen vähentämisessä nousee suunnitelmassa esiin.
- Suomessa 68 prosenttia kasvihuonekaasupäästöistä liittyy kotitalouksien kulutukseen. Kuluttajien ohjaus vähäpäästöisempien ratkaisujen pariin paitsi vähentää päästöjä, myös vahvistaa ratkaisujen kotimarkkinoita ponnahdusalustana maailmalle.
- Sitran tutkimuksen mukaan 72% suomalaisista on sitä mieltä, että toimiminen ympäristöä säästävästi on tärkeää jo esimerkin vuoksi ja hieman alle puolet (47%) ilmoittaa tietoisesti vähentäneensä kuluttamista ympäristösyistä ja pyrkivänsä vastuullisiin valintoihin arjessa.
- Valtio voi edesauttaa kansalaisten päästövähennyksiä informaatio-ohjauksen ja neuvontapalvelujen kautta. Paras työkalu olisi kuitenkin voimakkaammat taloudelliset ohjauskeinot mm. vähäpäästöisen liikenteen edistämiseksi ja fossiilisten polttoaineiden korvaamiseksi rakennusten erillislämmityksessä.

Lähde: Sitra: Resurssiviisas kansalainen -kyselytutkimus (2017)

Liikenteen päästöjen vähentäminen keskeistä, biopolttoainepainotus on riskipitoinen strategia

- Liikenteen päästöjen vähentäminen keskeistä, hienoa että liikenne tunnistettu keskeisenä päästövähennysten lähteenä ja että toimet kohdistuvat liikennevälineiden käyttövoimaan ja energiatehokkuuteen sekä liikennejärjestelmätason energiatehokkuuden parantamiseen.
- Biopolttoaineet ovat lyhyellä aikavälillä käyttöönotettava ratkaisu, mutta niillä ei kuitenkaan kestävästi voida tuottaa riittävästi energiaa liikenteen tarpeeseen globaalisti. Siksi biopolttoaineet tulee kohdistaa erityisesti raskaaseen-, lento- ja meriliikenteeseen, jossa sähköistämisen mahdollisuudet ovat rajatumpia. Biopolttoainevetoisella strategialla Suomi poikkeaa kansainvälisestä valtavirrasta, mikä voi hankaloittaa suurille kasvumarkkinoille pääsemistä.
- Suunnitelmasta puuttuvat riittävät toimet henkilöautokannan sähköistämiseksi ja liikenne palveluna -toimintamallien vauhdittamiseksi.
- Vähäpäästöisten autojen yleistymistä on vauhditettava vero- ja muulla ohjauksella, esimerkiksi vapauttamalla sähköautot väliaikaisesti veroista sekä kieltämällä uusien polttomoottoriautojen myynti vuodesta 2030 alkaen.
- Suomessa tulisi ohjata systemaattisesti panostuksia saumattoman älyliikenteen edellytysten rakentamiseen T&K- ja pilotointirahoituksen muodossa ja lainsäädännön esteitä purkamalla.

Energiatehokkuus ja energiansäästö politiikkatoimien keskiöön

- Energiatehokkuus ja energiansäästö jäävät suunnitelmassa liian vähäiseen rooliin.
- Energiankäyttöä tehostamalla päästöjä voidaan usein vähentää taloudellisimmin ja kestävimmin, joten se ansaitsee perusteellisemman käsittelyn ja riittävät toimenpiteet.
- Energiatehokkuus tulisi nostaa politiikkatoimien keskiöön.
- Kunnianhimoiset tavoitteet energiatehokkuuden parantamiseksi ja lisätoimet mm. energiaremonttien vauhdittamiseksi vahvistaisivat linjaa.

Taloudelliset ohjauskeinot päästövähennysten edistämiseen, ei jarruttamiseen

- Sitra korostaa taloudellisten ohjauskeinojen merkitystä päästövähennysten ajureina ja kiertotalouden vauhdittajana. Tasainen pelikenttä korkea- ja vähäpäästöisille ratkaisuille on keskeinen edellytys puhtaiden ratkaisujen yleistymiselle ja niin kansalaisten, yritysten kuin julkisten tahojen ostopäätösten kohdistumiselle vähäpäästöisempiin vaihtoehtoihin.
- Ekologista verouudistusta on vahvistettava ja vauhditettava.
- Energiaveroja on perusteltua korottaa, päästöporrastusta vahvistaa ja verojen sitomista indeksiin tulisi harkita.
- Ympäristölle haitalliset tuet on vaiheittain ajettava alas tai ohjattava uudelleen. Kiireellisintä on luopua ilmastopäästöjä lisäävistä tuista.
- Lisäksi tulee hyödyntää vähäpäästöisiä ratkaisuja suosivia ohjauskeinoja silloin, kun se on kustannustehokas tapa päästövähennysten saavuttamiseksi.